

Léon Leeraar

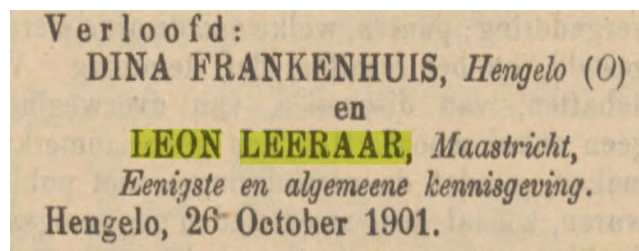
Léon Leeraar werd geboren in Maastricht op 25 september 1874. Hij is de zoon van Elias Leeraar en Sara Goudstein. Het echtpaar krijgt 15 kinderen waarvan er maar liefst 9 al op jonge leeftijd sterven:¹

1. Carolina (1863 – 1920)
2. Abraham (1867 – 1883)
3. Eva (1869 – 1870)
4. Isidore (1870 – 1943)
5. Jacob (1871 – 1943)
6. David (1873 – 1873)
7. **Léon** (1874 – 1943)
8. Henri (1875 – 1876)
9. Agnes (1877 – 1877)
10. Simon (1878 – 1878)
11. Meijer (1879 – 1879)
12. Emma (1881 – 1942)
13. Adele (1882 – 1918)
14. Clemence (1883 – 1884)
15. Mathilde (1885 – 1885).

Uit bovenstaande blijkt dat Léon al op jonge leeftijd het overgrote deel van zijn broertjes en zusjes verliest.

Zijn ouders zijn geen Maastrichtenaren maar komen beiden uit Overijssel; Elias komt uit Zutphen en vestigt zich in 1867 in Maastricht.² Sara komt uit Goor. Elias en Sara trouwen in Maastricht op 20 mei 1868.³ Wanneer het huwelijk gesloten wordt, zijn Carolina en Abraham al geboren. Als jonge jongen woont Léon in verschillende steden: zo verhuist hij rond zijn vierde jaar met zijn ouders in 1871 naar Luik⁴ en rond zijn 16e vertrekt Léon naar Aken.⁵

In oktober 1900 start Léon zijn loopbaan bij de Nederlandse Spoorwegen als leerling conducteur. Zijn standplaats is dan Hengelo⁶ en hij is daar in de kost is bij de familie Sprenkeler die woont aan de 2e Dennenbosdwarweg (tegenwoordig de Sparweg).⁷ Naar alle waarschijnlijkheid verlooft hij zich een jaar later met de Hengelose Dina Frankenhuis. De verloving wordt echter verbroken en Léon verhuist in 1901 weer naar Maastricht.

Nieuw Israelitisch Weekblad oktober 1901

¹ Regionaal Historische Centrum Limburg (RHCL), 20.096A Bevolkingsregisters Maastricht, inv.nos. 60 en 108a. Zie ook www.maxvandam.info bezocht op 20 maart 2023.

² Bevolkingsregister Gemeente Zutphen, Kruitbos t/m Leurink, archiefnummer 308, inv. no. 028, blad 5952.

³ RHCL, 12.059 Burgerlijke Stand in Limburg: Maastricht, inv. no. 186.

⁴ RHCL, 20.096A Bevolkingsregisters Maastricht, inv.no. 60.

⁵ RHCL, 20.096A Bevolkingsregisters Maastricht, inv. no. 193.

⁶ De personeelsregisters van de voorgangers NS uit de periode 1836-1920 zijn online te vinden op .

<https://hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/resultaten/archieven?mivast=39&miadt=39&mizig=253&miview=tbl&milang=nl&micols=1&mires=0>

⁷ Aldus de kostgangerskaart van Leon Leraar uit het archief van Hengelo. Met dank aan Niels Bakker, archivaris gemeente Hengelo.

Daar treedt hij op 23 december 1903 in het huwelijk met de Marianne Schaap (22 april 1880 – 14 mei 1943). Marianne is geboren in het Groningse Onstwedde maar woont voorafgaand aan haar trouwen in het Belgische Visé, net over de grens bij Maastricht.⁸

Petrus Meertens, metselaar wonende Vroenhoven, (Belgie) weduwnaar en Barbara Cornelia Vranc-ken zonder beroep weduwe van Pieter Jacobus Veldman wonende Jekerstraat; Léon Leeraar suoor wegteambte wonende Bogaardestraat en Marian-ne Schaap zonder beroep wonende te Visé.

Het echtpaar woont op verschillende adressen in Maastricht: Hoogbrugstraat 3, Waterpoortje 2 en Lage Barakken 14.⁹ Inmiddels is Léon bevorderd tot conducteur 2e klasse. In 1904 verruilen Léon en Marianne Maastricht voor Den Haag, Léons nieuwe standplaats. Hier wordt op 17 november 1905 hun zoon Emile geboren.¹⁰ Maar in december 1905 komen ze alweer terug naar Maastricht. Léon krijgt promotie bij de spoorwegen en wordt conducteur 1e klasse. In 1919 wordt hij zelfs benoemd tot hoofdconducteur. Hij blijft zijn hele leven werken bij de spoorwegen totdat hij getroffen wordt door een ongeluk of ziekte waardoor hij in oktober 1925 eervol ontslag krijgt. Hij gaat dan met pensioen wegens invaliditeit. Léons personeelsdossier van de NS vermeldt dat hij eervolle vermeldingen heeft gekregen voor betoonde eerlijkheid, onder andere vanwege het vinden en terugbrengen van verloren waardevolle spullen.

Belooningen.		
Dagteekening.	AARD.	AANLEIDING.
12 April 1906	Eervolle vermelding	Betoonde eerlijkheid op 16/3 '06.
12 Febr 1909	id	id " 8/1 '09.
11 Febr 1919	Loffelijke vermelding	Terrechtbrengen van verloren geraakte waarden.
11 April 1919	"	"
19 Sept 1919	"	"
17 April 1920	"	"

Uitsnede personeelskaart Léon met loffelijke vermelding

Tweede Wereldoorlog

Wanneer de Tweede Wereldoorlog uitbreekt is Léon 65 jaar oud. Marianne en hij wonen sinds februari 1929 aan in het pand aan de Coxstraat 6. Bij hen in woont ook het Joodse gezin Felix Israël Lehmann (1889-1942), Flora Salomon (1889-1942) en hun dochter Gertrud (1925-1942). Zij zijn Duitsland ontvlucht. In mei 1942 werkt Léon als incasseerder voor de Joodse raad van Maastricht.

⁸ Aldus de huwelijksaankondiging uit dagblad De Limburger van 14 december 1903.

⁹ RHCL, 20.096A Bevolkingsregisters Maastricht, inv. no. 196.

¹⁰ Gemeente archief Den Haag, archiefnr. 0335-01 Ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage, inv. no. 469.

Op 13 april 1942 krijgen Léon en Marianne van de Duitse bezetter te horen dat hun woning aan de Coxstraat 6 - zoals alle onroerend goed in eigendom van Joden- onder beheer is gesteld van de *Niederländische Grundstuck Verwaltung* (NGV). De NGV liet het feitelijke beheer en de verkoop van geroofde joodse panden over aan de Algemeen Nederlandse Beheer van Onroerende Goederen (ANBO). Dat leidt er toe dat het huis op 15 januari 1943 door de NSB-makelaar De Pauw wordt verkocht aan de NSB-slager S.W.J. Jaspers, die woont en werkt aan de Stationsstraat 7 in Maastricht. Jaspers betaalt HFL 5.000,- voor het pand met inbegrip van de volledige inboedel. Het geld komt terecht bij de Duitse roofofbank Liro; Léon en Marianne krijgen er geen cent van. Korte tijd later verkoopt Jaspers het pand met winst door. Het heeft er alle schijn van dat Léon en Marianne hun onteigende huis gaan huren van de oorlogskopers, een constructie die destijds vaker voor kwam. Begin 1943 trekt overigens ook nog de uit Duitsland gevluchte weduwe Paula Rosenbund-Tausk bij hen in. Het gezin Lehmann-Salomon met hun dochter Gertrud woont dan al niet meer aan de Coxstraat 6; zij worden tijdens de eerste deportatieronde van joden uit Maastricht op 25 augustus 1942 naar Kamp Westerbork gedeporteerd. Vervolgens zijn ze op transport gezet naar het concentratiekamp Auschwitz, waar ze alle drie worden vermoord. Vanwege hun bejaarde leeftijd hoeven Marianne en Léon niet mee met de eerste deportatieronde.¹¹ Maar dat verandert wanneer eind maart 1943 de Duitsers bevelen dat acht Nederlandse provincies, waaronder Limburg, vóór 10 april 'Judenfrei' moeten worden gemaakt. Alle Volljuden uit deze gebieden, met uitzondering van de gemengd gehuwden, moesten zich melden in kamp Vught. Ook Léon en Marianne en zij komen daar op 8 april 1943 aan.¹² Een maand later, op 8 mei 1943, worden ze doorgestuurd naar Westerbork¹³ en vandaar uit op 11 mei 1943 op transport gezet naar Sobibor waar zij direct na aankomst, op 14 mei 1943 worden vermoord.¹⁴ Léon is dan 68 jaar en Marianne 63 jaar.

Ook Paula Rosenbund komt terecht in Westerbork. Ze overlijdt er op 26 juni 1943 en was toen 71 jaar oud.

Emile -de zoon van Léon en Marianne- trouwt in augustus 1933 met de Amsterdamse Sarah de Groot.¹⁵ Op 14 juni 1938 wordt hun dochter Marianne Suzanne geboren.¹⁶ Emile en zijn dochtertje overleven de oorlog niet. Emile sterft op 38 jarige leeftijd in Auschwitz op 17 februari 1944.¹⁷ Marianne Suzanne sterft enkele dagen voor haar vader, ook in Auschwitz. Ze is dan pas 5 jaar oud.¹⁸

Sarah overleeft de oorlog wel en is de enig overgebleven erfgenaam van de familie Leeraar. Via haar verloopt het rechtsherstel van het pand aan de Coxstraat 6 dat vanaf 22 december 1944 weer in volledig eigendom komt van (de erven van) Leon en Marianne. De beide oorlogskopers moeten de opgebrachte huren vanaf 1 mei 1943 tot 15 september 1943 aan Sarah terugbetalen. Daar moeten

¹¹ Tot april 1943 werden alle oudere en zieke joden in Limburg -in tegenstelling tot de Randstad- vrijgesteld van deportatie volgens van Rens, H. A. J. (2013), De vervolging van joden en Sinti tijdens de Tweede Wereldoorlog in de Nederlandse, p. 158-159. Zie ook www.historischnieuwsblad.nl/nl/agenda/5605/deportatie-van-limburgse-joden-tijdens-de-tweede-wereldoorlog.html.

¹² Dat blijkt uit de carthotheek van Kamp Vught.

¹³ Dat blijkt uit het document van Arolsen Archives <https://collections.arolsen-archives.org/en/document/380570>.

¹⁴ Van Rens, p. 359.

¹⁵ Stadsarchief Amsterdam, archiefnummer 30238, inventarisnummer 292.

¹⁶ Stadsarchief Amsterdam, archiefnummer 30238, inventarisnummer 494. Zie ook Nederlandse Oorlogsgraven Stichting <https://oorlogsgravenstichting.nl/personen/89584/marianne-suzanne-leeraar>

¹⁷ Nederlandse Oorlogsgraven Stichting <https://oorlogsgravenstichting.nl/personen/89573/emile-leeraar>

¹⁸ Online Central Database of Shoah Victims' Names Yad Vashem.

overigens nog wel de onderhoudskosten en de gemeentelijke belastingen die zij betaald hebben, vanaf getrokken worden.¹⁹

¹⁹ Rechtsherstel transportakte no. N19014 notariële akte.